

Skovdyrkeren

Nr. 89 - juni/juli 2023

ØERNE

Lego-familien sætter gang i gigantisk skovrejsning

Skovstatistikken
sikrer vigtig viden

Danske juletræer
er klimadukse

Skiftedag i
familieskoven

SKOVDRKERNE

Trækort er igen på lager 2

Kort nyt 3

Skiftedag i skoven 4

Nyt om paragraf 25-skov 8

Nyt partnerskab for biodiversitet 11

Gigantisk skovrejsning er skudt i gang 12

Nye ejendoms kategorier rammer mildere end frygtet 15

Danske juletræer er klimadukse 16

Vinder branchepris for træbyggeri 18

Skovstatistikken sikrer faktuel viden 19

Forsidebilledet:

I april var der debut for Kirkbis store skovrejsning. Der skal rejses skov på mange tusinde hektar, og projektet strækker sig over flere år. Skovdyrkeren var med på premieren. Foto: Jens Mathiasen

Skovdyrkernes trækort er nu igen på lager. Et spil er vedlagt denne udgave af Skovdyrkeren. Foto: Samuel Schriver

Nu kan du igen dyste i viden om træarter

Skovdyrkernes populære kortspil er igen på lager. Medlemmer får et gratis spil, som er vedlagt denne udgave af medlemsbladet

Af Jens Mathiasen

Skovdyrkernes nye spillekort blev revet væk. Men nu er de populære kort igen på lager.

Som skovdyrkermedlem får du nu gratis et spil kort. Spillet er vedlagt denne udgave af Skovdyrkeren. Nu kan du sætte din viden på spil og dyste med familie eller venner i viden om træarter.

Spillet foregår efter samme koncept som de klassiske bilkort, hvor man sammenligner forskellige styrker ved de enkelte biler.

I trækortspillet går dysten på at sammenligne forskellige karakteristika ved de enkelte træarter. Det er blandt andet højde, alder, veddets hårdhed, antal år i Danmark med flere.

Inspiration

Skovdyrkerne håber, at kortene kan inspirere til at udforske forskellige træarter – og spillet kan forhåbentligt også være en indgang til diskussioner om skovbrug, skovdyrkning og klima.

Bestyrelsen i Skovdyrkerne Øerne har tidligere besluttet, at medlemsbladet skal udkomme digitalt, men ikke fysisk. Medlemmer fra Skovdyrkerne Øerne får derfor deres gratis trækortspil medsendt, når skovdyrkerkalenderen udsendes i det kommende efterår.

Har du brug for flere kortspil kan de købes på skovdyrkershoppen. Frem til 1. juli er der introtilbud, hvor et spil kan købes til 69 kroner. Rabat ved større ordrer. Se mere på www.skovdyrkershop.dk.

Har du brug for flere spil til venner eller familie? Scan koden med din telefon. Den leder direkte til købsiden på skovdyrkershop.dk.

Udgiver: De Danske Skovdyrkerforeninger
Parallelvej 9A, 8680 Ry
www.skovdyrkerne.dk

Ansvarshavende redaktør: Kristian Gernow

Redaktør: Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

Layout: Landbrugsmediernes

Tryk: PE Offset A/S – ISSN 2445-785X

Mange medlemmer er ramt af ændrede ejendoms kategorier

Skovdyrkerne har den seneste tid været i kontakt med mange medlemmer, som står til at få ændret ejendoms-kategori.

Skovdyrkerne har igennem de senere uger været i kontakt med mange medlemmer, som har fået brev om, at deres ejendom står til at få ændret ejendoms-kategori. Det sker i forbindelse med de nye ejendomsvurderinger.

Skovdyrkerne har ydet rådgivning og hjulpet, hvor det har været muligt. Desværre er det ikke alle, som Skovdyrkerne har kunnet løse problemerne for.

Men den store opmærksomhed har effekt. Politikerne bag aftalen har justeret visse steder i lovgivningen

på grund af de massive klager over åbenlyse uretfærdigheder.

Skovdyrkerne, Danske Juletræer og Dansk Skovforening arbejder alle for ejerne i denne sag. Det er muligt på grund af skovejernes medlemskab. Gør derfor gerne andre opmærksomme på, hvad et medlemskab bidrager til. I politiske sager som denne arbejdes der til gavn for alle ejere.

Læs mere om ejendoms-kategoriseringerne i det forrige nummer af Skovdyrkeren og på side 15 i denne udgave.

Private lodsejere vinder sejr i fredningssag

Tirsdag den 23. maj har Retten i Roskilde kendt en tidligere afgørelse om fredning af Stevns Klint ugyldig.

Retten fastslog, at Stevns Klint med sin enestående geologi og som optaget på UNESCOs verdensarvsliste er fredningsværdigt og ligger indenfor rammerne af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelsesloven.

Spørgsmålet i sagen var navnlig, om fredningen er nødvendig for at bevare og fremme naturtypen næringsfattigt kalkoverdrev og i forhold til at sikre offentligheden tilgængelighed til den geologiske verdensarv via et sammenhængende kystnært stisystem.

Retten fandt, at der ikke var fremlagt tilstrækkelig dokumentation, der understøtter nødvendigheden af fredningen for at bevare og fremme naturtypen næringsfattigt kalkoverdrev.

Retten fandt også, at offentlighedens adgang til området også fremadrettet kan opnås gennem frivillige aftaler med lodsejerne, som det har været tilfældet siden 2005. Det skriver domstol.dk.

Retten kom på denne baggrund frem til, at nødvendighedskriteriet for fredning, som dette skal administreres under hensyn til grundlovens § 73, ikke var opfyldt, hvorfor Miljø- og Fødevarerklagenævnet blev dømt til at anerkende, at fredningen var ugyldig.

Sagen var en tredommersag, og dommerne var enige om sagens udfald.

Dansk Skovforening vurderer, at sagen kan få stor betydning for fremtidige fredningssager.

Mindre huse og mere træ i byggeriet

Nybyggede huse bliver stadig større. Især parcelhusene vokser, og det belaster klimaet, fremgår det af ny Concito-rapport.

- Antallet af kvadratmeter er klart den faktor, der fylder mest i de samlede udledninger fra en bolig. Desuden optager de areal, der kunne være brugt til andre gode formål i byområderne som grønne parker, natur og biodiversitet, siger programchef Peter Andreas Norn, Klimalaboratoriet i Concito.

Han peger på mindre byggerier og træ som byggemateriale.

- Vi skal have vendt trenden væk fra større parcelhuse. Vi skal bygge mindre, men også tættere og højere og så skal vi bruge mere CO₂-venlige byggematerialer som træ, lyder det fra Peter Andreas Norn i en pressemeddelelse om rapporten.

I den nye rapport analyseres tre eksempler på byudviklingsprojekter. Et parcelhusområde, et række- og punkthusområde og et område,

hvor tidligere industribyggeri konverteres til bolig.

Rapporten viser, at parcelhusområdets CO₂-udledning er dobbelt så stor som de to andre områder.

Rapporten 'Analyse af CO₂-udledningen for forskellige typer byudvikling' er udarbejdet af konsulenthuset Viegand Maagøe for Concito. Rapporten er finansieret af Region Hovedstaden.

Overvældende interesse for nye skovskilte

Dansk Skovforening har lukket for bestillinger af nye skovskilte, da der har været en overvældende interesse for skiltene. Det har været så stor en succes, at den tilgængelige pulje er opbrugt, oplyser foreningen.

Desværre kan Dansk Skovforening ikke garantere, at alle, der allerede har afgivet bestilling på skovskilte, vil modtage dem. Det skyldes det store antal bestillinger i forhold til

den tilgængelige pulje.

Skovforeningen arbejder på at sende så mange skilte af sted som muligt.

Hvis du ønsker at opgradere dine eksisterende skovskilte med det nye design, kan du købe nye klæbere fra skilteproducenten www.pe-andreassen.dk. En klæber koster omkring 60 kroner pr. styk, som skovejeren selv betaler.

Dobbelt skiftedag i skoven

I begyndelsen af maj var der skiftedag i Margrethelund Plantage. Næste ejer-generation tager over. Samtidig er der også generationsskifte på skovfogedposten.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovejer Peter Morville og Holger Skydt har gået ruten mange gange før. Men denne gang er det specielt.

Det er sidste tur – i dag er det skiftedag i Margrethelund Plantage. Både ejer og skovfoged giver tøjlerne videre.

- Tyve år. Det må være deromkring, siger skovfoged Holger Skydt.

- Ja, der er gået tyve år. Det var i begyndelsen af 00'erne, du startede med at arbejde herude, nikker Peter Morville.

De to makkere går længere ind i skoven, imens de taler om store og små projekter i skoven igennem de seneste to årtier. Himlen er blå og majsolen glimter ned igennem store hugstklare sitkagran-bevoksninger.

- Det er specielt. Det er det bare. Men

det er dejligt at overlevere en smuk og sund skov med store mængder godt træ til den næste generation, siger skovfoged Holger Skydt.

På ejersiden overtager Peter Morvilles Søn Anders ansvaret for pasningen af plantagen. På skovfogedsiden overtager Simon Kortnum Fabricius fra Holger Skydt.

Familieskov siden 1853

Margrethelund Plantage ved Viborg er på 115 hektar. Den har været i familiens eje i over 170 år.

Ejerskabet går tilbage til 1853. Dengang købte Peter Morvilles tipoldefar skoven. Det gjorde han sammen med syv andre fra Viborg-egnen.

Peters tipoldefar hed Georg Morville,

og han overtog senere hele ejerskabet.

Georg Morville var gode venner og forretningspartner med Dalgas, der opdyrkede heden. Sammen stiftede de to Hedeselskabet. Her var Georg Morville med i bestyrelsen helt frem til sin død.

Siden dengang har Margrethelund Plantage været ejet af familien Morville. Den er nu ejet af 12 direkte efterkommere.

Skoven har haft en afgørende betydning for familiens historie.

- Jeg plejer at sige, at hvert hundrede år sker der store begivenheder i Margrethelund. Skoven blev købt i 1853. Jeg blev født i 1953 – og så må vi se, hvad der sker i 2053, nu hvor min søn Anders er en del af ejerkredsen, siger han og smiler til sønnen Anders, som også går med i skoven.

Ideel jordtype til skovdyrkning

I 1853 var de 115 hektar mest egekrat, men det blev ryddet, og der blev plantet nål i løbet af de følgende år.

I dag består plantagen primært af nålebevoksninger med sitka, rødgran og grandis. Der er også enkelte løvtræbevoksninger, ligesom der i rande og bryn er plantet løv for at stabilisere bevoksningerne.

Nålebevoksningerne er sunde og fin-

Der er store arealer med 40-45-årige sitkagran-bevoksninger i Margrethelund Plantage

I maj var der skiftedag i Margrethelund Plantage. På billedet er det fra venstre Peter Morville og hans søn Anders Morville. Til højre ses den nye skovfoged Simon Kortnum Fabricius, Skovdyrkerne Midt.

kvistede. Den gode kvalitet har både Holger Skydt og Peter Morville en stor aktie i efter tyves års samarbejde om skovdriften.

- Det er en glimrende bonitet herude til skovdyrkning. Jorden er god. Den er sandmuldet uden særlig mange sten. Når træerne er etableret, så går det stærkt. Vi har høj vækst og god sundhed, siger den erfarne skovfoged Holger Skydt.

Store nålebevoksninger

På vej igennem skoven går fagfolkene forbi hektar efter hektar af stort finkvistet rød- og sitkagran. 40-45-årige nålebevoksninger udgør en stor del af det samlede areal.

Det skyldes 1981-stormen.

- Skoven blev hårdt ramt af stormfaldet

Margrethelund Plantage

- 115 hektar, primært nåleskov med rødgran, sitkagran og grandis.
- Skoven ligger vest for Viborg.
- Familieejet siden 1853, hvor Georg Morville køber den.
- I dag ejes skoven af 12 efterkommere af Georg Morville. Georg Morville var venner og forretningspartner med Dalgas, der opdyrkede heden og store arealer rundt om Viborg.
- Klippegrønt fra nobilis-bevoksning på fire hektar.
- Jagten i skoven varetages af en af familierne i ejerkredsen. Alle ejere har mulighed for at deltage i en årlig jagt.

i 1981. I årene derefter havde vi enorme udgifter til at få gentilplantet skoven – og regnskabet var blodrødt i en årrække. Men det betyder, at vi nu har store nålearealer, der snart er modne til afdrift, fortæller Peter Morville.

Ejerne glæder sig over det arbejde som skovfogeden har udført – både i skoven og bag skrivebordet.

- Du har ikke gjort det helt ringe, siger Peter Morville med et glimt i øjet.

- Der var jo røde tal i regnskabet, før du kom. Men du fik styr på driften. Skoven giver nu overskud hvert år. Samtidig har vi mange hugstklare bevoksninger på lager, fortsætter han.

De kommende år bliver der nok at se til for den nye skovfoged.

- Det bliver først og fremmest vigtigt at ➔

En nyplantet hektar sitkagran er ramt af gnav fra snudebiller. Der bliver nu sprøjtet imod billerne.

Jorden er sandmuldet og optimal til skovdyrkning. På billedet står Simon Fabricius ved en grandis fra starten af 1980'erne.

➔ få lagt en god hugststrategi. Vi skal afvikle bevoksningerne på en fornuftig måde, sådan at der med tiden kommer en mere ensartet aldersklassefordeling. Derved kan vi opnå en relativ ensartet hugst siger skovfoged Simon Kortnum Fabricius, som fremover har ansvaret for skovdriften.

Nyplantninger og afdrifter

Der er løbende skovet bevoksninger igenem de senere år.

Turen går blandt andet forbi en lysning i kanten af skoven, hvor der blev afdrevet cirka en hektar grandis sidste år. Arealet er nu gentilplantet med sitkagran.

Skovfoged Simon Kortnum Fabricius bøjer sig ned og vipper en af de små nye sitkagran-planter til side, så rodhalsen blottes.

Planten er fyldt med små brune mærker efter gnav fra snudebiller.

- Det overrasker mig. Billerne har allerede har sværmet, selvom vi ikke har haft 18 graders varme endnu i år. Vi skal sprøjte arealet hurtigst muligt. Gør vi det, er jeg

ikke i tvivl om, at træerne nok skal overleve billeangrebet, siger skovfogeden.

Sitkagran-planterne kom i jorden sidste efterår. Plantetallet er omkring 4000 planter pr. hektar. Det svarer til en planteafstand på 1,5 gange 1,5 meter.

Forud for plantningen er der lavet en overfladisk grenknusning efterfulgt af

rillepløjning, inden planterne blev håndplantet med spade.

I hver anden række mangler hver anden plante. Her er der gjort plads til douglasplanter, sådan at arealet kommer til at bestå af 25 procent douglas.

- Vi vil ikke plante douglas i efteråret. De kommer i stedet i jorden nu her i

Nyplantning af sitkagran i efteråret 2022. Hver anden plante er udeladt i hver anden række. Her bliver der nu indplantet douglasgran, sådan at artssammensætningen bliver 75 procent sitkagran og 25 procent douglasgran.

Holger Skydt (nr. to fra højre) har de seneste tyve år passet skoven i tæt parløb Peter Morville (t.v.) Fremover er det sønnen Anders Morville, der overtager pasningen af skoven i samarbejde med skovfoged Simon Kortnum Fabricius (t.h.)

foråret hvor jorden er blevet varm, siger Simon Kortnum Fabricius.

Han forklarer, at det skyldes dårlige erfaringer med at plante douglas om efteråret.

- Vi har set, at douglasgran-planter kan stå og blive røde, og en del af planterne risikerer at gå ud, forklarer skovfogeden.

Skovfolk og jurister

Pasningen af skoven er de seneste to årtier blevet klaret af Peter Morville sammen med skovfogeden.

- Ejerkredsen består af 12 direkte efterkommere efter min tipoldefar. Vi har lavet en aftale om, at jeg i samarbejde med skovfogeden varetager driften. En gang om året formidler jeg de beslutninger, vi har truffet til de øvrige ejere. Den model har fungeret fint for os, siger Peter Morville og tilføjer, at efter i dag vil det være hans søn Anders, der kommer til at tage beslutningerne.

Ejermodeilen er skruet sammen sådan, at de enkelte andele kan handles indbyrdes.

- Kravet er, at vi som ejere skal være i direkte familie. Vi kan godt opkøbe hinandens ejerandele. Derved undgår vi, at ejerskabet nødvendigvis bliver spredt ud på mange hænder som generationerne udvikler sig, siger Peter Morville

Han forklarer, at der både er skovfolk og jurister imellem ejerne.

- Det er helt perfekt. Det handler om at have gode kræfter blandt ejerne, så vi kan trække på folk, uden at de skal have timeløn, siger Peter Morville og smiler.

Yngre kræfter tager over

Efter en times gennemgang i skoven lakker det mod enden. De parkerede biler dukker op i udkanten af plantagen. Snart har de to makkere diskuteret hugst, nyplantninger og ukrudtsbekæmpelse for sidste gang.

Tilbage ved bilerne finder Peter Morville en kurv med chokolade og gode flasker. Han rækker den over til skovfoged Holger Skydt.

- Værsgo, Holger. Tak for 20 års for-

trinligt samarbejde, siger han.

Holger Skydt tager imod. Med kurven under armen kigger han ud over skoven.

- Det er altså et specielt øjeblik, det her. Jeg har altid nydt at være her og at arbejde sammen med dig, Peter. Du har vist mig stor tillid og frihed i arbejdet. Jeg mener også, at vi nu afleverer en velpas-set skov i topform til den unge generation. Der er store mængder træ i høj kvalitet. Det glæder jeg mig over at aflevere, lyder det fra skovfoged Holger Skydt.

Efter en lille pause fortsætter han.

- Jeg er også glad for, at skovdriften nu kommer over til gode unge hænder. Din søn Anders og skovfoged Simon Kortnum Fabricius er dygtige. De skal nok passe godt på skoven, lyder det fra Holger Skydt.

Han forsikrer, at selvom han har sluppet tøjlerne officielt, så vil han fortsætte med at gå forbi skoven og følge med i det arbejde, som de unge fremover har ansvaret for.

Styrelse finder omkring fire procent skov med særlig naturværdi

Miljøstyrelsens kortlægning af paragraf 25-skov har været i gang siden foråret. De første erfaringer peger på, at fire procent af det private skovareal bliver kortlagt.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Miljøstyrelsen kortlægger naturmæssigt særlig værdifuld skov, også kendt som paragraf 25-skov i de private skove.

De første resultater peger nu i retning af, at omkring fire procent af det samlede private skovareal bliver kortlagt.

- Hvis vi ender der, så stemmer det meget godt med andelen i de offentlige skove, hvor kortlægningen blev gennemført for nogle år siden, siger Mogens Krog, projektleder ved Landskab og Skov, Miljøstyrelsen.

Han tilføjer, at styrelsen har været i gang siden årsskiftet, hvor de første breve blev sendt ud til private skovejere.

- Vi arbejder i etaper. Det vil sige, at vi i hver etape sender breve ud til skovejere i et afgrænset område af landet. Derefter besøger vi de berørte skovejere i det område.

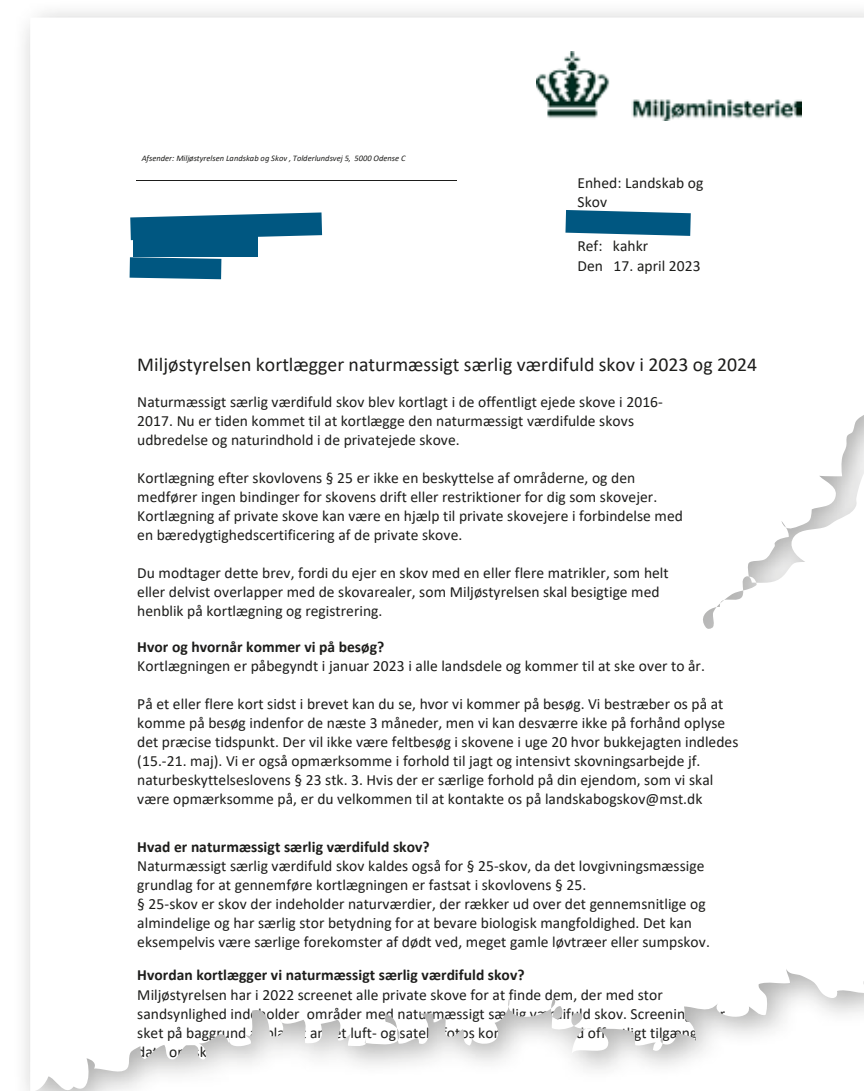
- Den fremgangsmåde betyder, at den endelige kortlægning kan blive større eller mindre, når vi er igennem hele landet. Men lige nu peger det i retning af, at der kortlægges en andel i samme størrelsesorden som man fandt i de offentlige skove. Her blev der kortlagt cirka fire procent, siger Mogens Krog.

Søgning med kunstig intelligens

Paragraf 25-skov er defineret som naturmæssigt særlig værdifuld skov. Det vil sige, at det er skov med naturværdier, som rækker udover det gennemsnitlige og almindelige.

Miljøstyrelsen har automatiseret søgningen efter arealer og bruger satellitfotos, info om jordbundsforhold og en lang række andre data.

- Vi har udviklet en algoritme, som ved hjælp af kunstig intelligens udsøger om-

Miljøstyrelsen udsender breve om kortlægning af paragraf 25-skov. Styrelsen vil fortsætte med at udsende breve til berørte ejere hele året og næste år.

råder, hvor der er høj sandsynlighed for at finde paragraf 25-skov. Algoritmen bruger mere end 150 datasæt, og de første

erfaringer viser, at værktøjet er anvendeligt og understøtter feltarbejdet betydeligt, siger Mogens Krog.

Den automatiserede udvælgelse er dog ikke fejlfri.

- Vi kan se, at værktøjet finder lidt for mange områder, som ikke er relevante for kortlægningen. For eksempel finder den for meget ældre bøgeskov, som ikke opfylder kriterierne for at være naturmæssigt særlig værdifuld skov. Men inden endelig kortlægning bliver alle områder besøgt, vurderet - og hvis området opfylder kriterierne, så bliver det kortlagt manuelt. På den måde sikrer vi kvaliteten, forklarer han.

Skovejere tager godt imod

Skovejerne har generelt taget godt imod besøg fra styrelsens medarbejdere.

- Mange spørger interesseret ind til projektet, og ser gerne, at deres naturmæssigt værdifulde skov bliver kortlagt. Selvfølgelig er der også ejere, som er bekymrede over, hvad kortlægningen kommer til at betyde for dem. Men jeg har ikke hørt om skovejere, som direkte har nægtet at give os adgang til skoven. Nogle byder ligefrem på kaffe og rundvisning. Det er positivt, siger Mogens Krog.

Mogens Krog gør det klart, at paragraf 25-kortlægningen ikke medfører restriktioner af nogen art for skovejeren. Ejeren kan fortsat dyrke skoven som hidtil og skove og sælge råtræ fra arealerne.

- Det er alene en kortlægning, vi udfører. Kortlægningen bliver gennemført, fordi man fra politisk side har manglet viden om, hvor den særlige natur findes i skovene. Det overblik skal kortlægning

gen skabe, lyder det.

- Fra politisk side er det meldt ud, at man i fremtiden kan benytte kortlægningerne til en mulig kommende frivillig indsats, hvor skovejeren kompenseres for at udføre en frivillig beskyttelsesindsats, fortsætter han.

Til sammenligning nævner han den nuværende ordning med urørt skov i private skove, hvor skovejere frivilligt kan tilvælge ordningen imod at blive økonomisk kompenseret.

Når det gælder flis, er der dog restriktioner på kortlagte paragraf 25-arealer.

- Der må ikke sælges certificeret flis fra arealerne. Men det må man heller ikke i dag. Forskellen er, at i dag er det flis-skovfogedens ansvar at screene arealet og dokumentere nøglebiotoper, hvilket i vid udstrækning dækker over de samme områder som paragraf 25-skov. Områderne er altså allerede beskyttet i dag, når det gælder flisproduktion til energi, siger Mogens Krog.

Fordele for ejerne

Fra Skovrådet og skovbrugets brancheforening, Dansk Skovforening, er der opbakning til kortlægningen af paragraf 25-skov.

Dansk Skovforening ser kortlægningen som en hjælp til skovejerne.

- Kortlægningen af paragraf 25-skov på private arealer er et vigtigt supplement til at dokumentere naturværdierne i de private skove.

- Kortlægningen vil samtidig være en hjælp til private skovejere i forbindelse med en bæredygtigheds certificering ➡

Sådan defineres paragraf 25-skov

Paragraf 25-skov er naturmæssigt særlig værdifuld skov, der ikke er omfattet af Natura 2000 og er beskrevet i skovlovens paragraf 25.

Paragraf 25-skov er skov med naturværdier, der rækker udover det gennemsnitlige og almindelige. Det vil sige skov, som har særlig stor betydning for at bevare biologisk mangfoldighed i Danmark. Det kan også være skov, som har anden særlig stor naturhistorisk værdi.

Der er især fokus på:

- **Overvejende naturlig skov**, det vil sige ikke-plantet skov, med særligt store forekomster af store træer, gamle træer, herunder veterantræer, hultræer og andre naturmæssigt værdifulde træer samt dødt ved.
- **Skov af eller med særlige træarter** som for eksempel småbladet lind, der angiver særlig lang tids skovdække.
- **Skov på voksesteder, der giver helt særlige naturforhold** – for eksempel kildevæld, erosion eller kalkbund.
- **Skove med særlig lang kontinuitet**. Skovlovens paragraf 25 gør det muligt at kortlægge "andre naturmæssigt særlig værdifulde skove" end dem, der er omfattet af kortlægningen efter paragraf 15. Paragraf 15 omhandler kortlægning af skov efter EU-habitatdirektivet.
- **Læs mere her:** <https://mst.dk/erhverv/skovbrug/naturmaessigt-saerlig-vaerdifuldskov-25-skov/>

Sådan lyder paragrafferne

- Miljø- og fødevareministeren kan registrere andre naturmæssigt særlig værdifulde skove end dem, der er omfattet af kortlægningen efter § 15.
- På grundlag af registreringen efter stk. 1 eller kortlægningen efter § 15 kan ministeren indgå aftaler med ejerne om at sikre en drift, der understøtter og fremmer den biologiske mangfoldighed.

Kilde: Skovlovens paragraf 25

Kortlægningen af paragraf 25-skov gik i gang i foråret. Foreløbige erfaringer tyder på, at omkring fire procent af det private skovareal vil blive kortlagt som paragraf 25-skov.

- ➔ af de private skove, sådan at udbuddet af certificeret træ fra private skove kan øges, oplyser foreningen på deres website.

Fortsætter resten af året

Fra Miljøstyrelsen lyder det, at alle berørte skovejere vil få besked med brev i eBoks. Første runde af breve blev sendt ud i januar – og der er sendt breve ud flere gange i løbet af foråret.

Mogens Krog forventer at kortlægningen fortsætter de næste par år.

- Hvis alt går efter planen, har vi sendt de sidste breve ud til skovejerne i løbet af 2024. Min forventning er, at vi har kortlagt alle arealer i hele landet i løbet af 2024 til 2025, siger Mogens Krog.

Når projektet er gennemført, vil der blive udarbejdet et landsdækkende offentligt kort, hvor samtlige paragraf 25-områder fremgår.

Den nuværende kortlægning sker på private skovarealer. På offentlige skovarealer blev kortlægningen af paragraf 25-skov gennemført tilbage i 2016 og 2017.

Skovdyrkerne følger kortlægningen

I forbindelse med kortlægningen af paragraf 25-skov er der nedsat en følgegruppe med repræsentanter fra blandt andet skovbruget og grønne organisationer.

Skovdyrkerne er repræsenteret i gruppen med forstfuldmægtig Casper Pleidrup.

Følgegruppen har følgende medlemmer:

Casper Pleidrup, Skovdyrkerne
Christian Holck, Landbrug & Fødevarer

Henrik Wejdling, DOF
Johan Husfeldt, Friluftsrådet
Jørgen Sølvsten Skriver, Træ- og Møbelindustrien
Lisbeth Lyck Seve, SBP certificering
Sune Lundgaard Enevoldsen, PEFC-Danmark
Søren Dürr Grue, FSC-Danmark
Tanja Blindbæk Olsen, Dansk Skovforening
Tine Skafté Nielsen, Danmarks Naturfredningsforening
Lilian Nielsen, Verdens Skove

Nyt partnerskab skal sikre bedre biodiversitet

Nyt partnerskab imellem Miljøministeriet og erhvervslivet skal forbedre biodiversiteten. Dansk Skovforening er med i partnerskabet.

Miljøministeren danner nyt partnerskab sammen med centrale erhvervsaktører. Det skal hjælpe danske virksomheder i deres frivillige indsatser for at beskytte verdens natur.

- Biodiversitetskrisen er en af vor tids største udfordringer, og vi har pligt til at løse den i fællesskab, siger miljøminister Magnus Heunicke om baggrunden for det nye tiltag.

Det nye tiltag hedder Biodiversitetspartnerskabet. Partnerskabet vil ud over Miljøministeriet bestå af 15 organisationer og to forskere.

Det er flere danske virksomheder, som har opfordret regeringen til at nedsætte det nye partnerskab for blandt andet at skabe en fælles ramme for, hvordan virksomhederne bedst handler på naturkrisen.

- Det er positivt, at erhvervslivet rækker ud for at give deres bidrag til at få vendt udviklingen, så biodiversiteten igen kan blomstre. Jeg er også klar til at lytte til virksomhedernes anbefalinger til, hvordan vi fjerner barrierer eller skaber incitamenter til, at deres aftryk på naturen bliver mindre og mere bæredygtigt, siger ministeren i en pressemeddelelse.

Opbakning fra erhvervslivet

Baggrunden er, at mange danske virksomheder i stigende grad fokus på at nedbringe deres globale aftryk på natur- og biodiversiteten, men de mangler ofte viden og klare rammer.

Det nye partnerskab skal vejlede danske virksomheder i, hvordan de i deres produktion og forsyningskæder bedst beskytter biodiversiteten og samtidig pege på, hvilke barrierer virksomhederne støder på, når de sætter biodiversitetsindsatser i gang i deres virksomheder og i deres globale værdikæder.

- Det er et stærkt partnerskab bestå-

Nyt partnerskab imellem Miljøministeriet og erhvervslivet skal forbedre biodiversiteten.

ende af vigtige organisationer og myndigheder på tværs af samfundet, som tager ansvar og nu går sammen for at finde de nødvendige løsninger, der kan bidrage til at stoppe natur- og biodiversitetskrisen. Vi skal dele viden og erfaringer nationalt og internationalt, udbrede løsningerne i stor skala og finde ud af, hvordan vi bedst tænker biodiversitet ind i virksomhedernes forretning, siger Lars Sandahl Sørensen, administrerende direktør i Dansk Industri.

Glæder sig over initiativ

Dansk Erhverv glæder sig også over, at der bliver taget initiativ til et biodiversitetspartnerskab.

- Natur og biodiversitet er centralt for os alle som mennesker og for planeten, men det er også forretningskritisk for

virksomheder på den helt lange bane i forhold til adgang til bæredygtige ressourcer og råstoffer. Derfor er vi meget glade for ministerens initiativ om et biodiversitetspartnerskab, siger Brian Mikkelsen, administrerende direktør i Dansk Erhverv.

jma

Fakta

- Biodiversitetspartnerskabet er et nyt partnerskab, der skal styrke virksomheders frivillige indsats for at beskytte naturen.
- Formandskabet for Biodiversitetspartnerskabet varetages af Miljøministeriet. Følgende organisationer er inviteret til at indstille medlemmer til partnerskabet:
- Dansk Industri, Dansk Erhverv, Landbrug & Fødevarer, DAKOFO, Dansk Skovforening, Green Power Denmark, Dansk Mode & Textil, FinansDanmark, F&P, CONCITO, Danmarks Naturfredningsforening, Global Compact, WWF Verdensnaturfonden, 3F, Tænk tanken Hav
- Derudover udpeger miljøministeren to forskere.
- Inden for et år forventes partnerskabet at levere bidrag til følgende:
- Anbefalinger til danske virksomheder om, hvordan de bedst handler på biodiversitetsområdet
- Anbefalinger til myndigheder om oplevede barrierer og mulige incitamentsstrukturer
- Anbefalinger til forsknings- og vidensinstitutioner om vidensbehov
- Anbefalinger til evt. videre indsatser for partnerskabet, herunder evt. nedsættelse af sektorspecifikke eller tematiske arbejdsgrupper/underpartnerskaber

Der blev plantet 50 hektar skov i første etape ved Kjærballe Plantage.

Danmarks største skovrejsning er skudt i gang

Lego-familiens investeringsselskab Kirkbi har skudt danmarkshistoriens største skovrejsning i gang. Der er fokus på skovens klimaeffekt. Projektet vil give et væsentligt bidrag til den grønne omstilling. Skovdyrkeren var med på premieredagen.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Sitka, douglas og så en sitka igen.

Plantemaskinen ruller afsted, og tre erfarne folk skubber nåletræer i jorden.

Det er april, og det blæser en pelikan. Sandkorn fyger hen over de reolpløjede marker i det, der skal blive til Kjærballe Plantage vest for Brande.

Det ligner opstarten på et almindeligt skovrejsningsprojekt i Vestjylland.

Men det her er større. Meget større, faktisk.

- Vi vil rejse skov på omkring 10.000 hektar. I dag er premieredag, og vi kom-

- Vi planter primært for klimaeffekten, men vi vil også sikre en god balance imellem produktion og biodiversitet, siger Peter Vind Larsen, projektleder ved Kirkbi.

mer til at fortsætte projektet flere år frem i tiden, siger Peter Vind Larsen, da Skovdyrkeren møder ham i marken.

Peter Vind Larsen er ansat i Lego-familiens investeringsselskab Kirkbi og ansvarlig for det enorme skovrejsningsprojekt.

To milliarder til projektet

Skovrejsningen er en del af det ambitiøse projekt Evergreen. Her har Kirkbi afsat op til to milliarder til at rejse skov på 10.000 hektar. Det svarer nogenlunde til hele Amager.

Ifølge Peter Vind Larsen vil man opkøbe ringe landbrugsjord rundt om i Danmark og tilplante jorden med skov.

- Formålet er at lave en investering, der ud over et økonomisk afkast også har en positiv klimaeffekt. Klimaeffekten får vi på kort sigt ved at træerne lagrer CO₂ fra atmosfæren - og på lang sigt ved at producere det træ, som vi behøver for at komme i mål med den grønne omstilling, siger han.

- Men udover klimaeffekterne, så har vi i Kirkbi også øje for de gavnlige effekter, som de nye skove vil få for biodiversitet og natur, lyder det fra Peter Vind Larsen.

CO₂-optimeret skovrejsning

Plantningen af første etape i Kjærballer Plantage sker i samarbejde med Skovdyr-

- Høj tilvækst og højt CO₂-optag hænger sammen. Derfor har vi valgt hurtigvoksende nåletræarter, som blandt andet douglas, grandis og sitka, siger Michael Sheedy Gehlert, skovrider ved Skovdyrkerne Vestjylland.

kerne Vestjylland.

Her har skovrider Michael Sheedy Gehlert og skovfoged Anders Brøgger Jensen sammensat en skov, hvor der er fokus på højt optag af CO₂ og produktion af kvalitetstræ.

Der er især plantet douglas, grandis, sitka, skovfyr, og lærk.

- Kirkbi lægger specielt vægt på klimaeffekten. Høj tilvækst og højt CO₂-optag hænger sammen. Derfor har vi valgt hurtigvoksende nåletræarter. Udover højt CO₂-optag vil en skov med de arter også forholdsvis hurtigt producere råtræ, som kan bruges til at substituere klimatunge byggematerialer, siger Michael Sheedy Gehlert.

Et andet vigtigt virkemiddel er at sikre høj arealudnyttelse.

- Vi har anlagt et minimum af veje i skoven. De fremtidige spor er plantet til med hurtigvoksende lærk - netop for at optimere tilvæksten på arealet. Det er store arealer - og vi skal udnytte stor-driftsfordele, men uden at gå på kompromis med en robust skovopbygning, siger ➡

I april var der debut for Kirkbis store skovrejsningsprojekt. De første planter kom i jorden på Kjærballer Plantage ved Brande.

➔ skovrider Michael Sheedy Gehlert.

Balance imellem produktion og biodiversitet

Rundt om skoven er der etableret løv-træsbælter med blandt andet eg, lind, kirsebær og flere buskarter. Bælterne skal sikre stabilitet i den nye skov.

På lave områder er der plantet rødél og birk.

Ifølge Peter Vind Larsen fra Kirkbi er det vigtigt, at der er god balance imellem produktion og biodiversitet.

- Vi planter primært en produktionskov her i Kjærballé Plantage. Men det bliver en skov, hvor der også bliver god plads til biodiversiteten og naturen generelt. Vi skal ramme en god balance imellem produktion og de øvrige hensyn, fastslår han.

Skovrejsning i to etaper

Ud på eftermiddagen lakker premiere-

dagen mod enden. Traktoren er parkeret, og planteholdet samler kræfter til næste plantedag.

Fra Kirkbi er der tilfredshed med debuten.

- Det har været en rigtig god premieredag. Ved tretiden var der allerede kommet mange tusinde planter i jorden, så alt er gået efter planen. Vi glæder os over en god start på projektet, siger Peter Vind Larsen.

Han forklarer man i år vil plante 50 hektar skov på Kjærballé plantage. Det er første etape.

- Til næste år kører endnu en etape af projektet, som bliver på omkring 100 hektar. Når de to etaper er plantet, er vi foreløbigt i mål med Kjærballé Plantage, siger Peter Vind Larsen.

- Men skulle der opstå mulighed for at tilkøbe naboarealer er vi også klar til at udvide plantagen, tilføjer han.

Skovrejsningen blev markeret med stenen med indskriften: År går – træer gror.

Skovrejsning markeret med mindesten

Skovdyrkerne har rejst en mindesten ved debuten på Kirkbis gigantiske skovrejsningsprojekt.

Mindestenen er rejst for at skabe et varigt mindesmærke om skoven.

- Sådan en sten sætter man i Vestjylland, når man har gjort noget vigtigt. Projektet her er særdeles vigtigt. Skoven kommer til at suge CO2 ud af atmosfæren og vil bidrage med grønne byggematerialer til vores kommende generationer, sagde skovrider Michael Gehlert i forbindelse med markeringen.

Mindestenen har indskriften: 'År går – træer gror' – og stenen er udsmykket med Kirkbis logo.

- Ordene beskriver meget godt, at vi arbejder for uendeligheden her i projektet, og imens gror den nye skov, sagde han.

Ved siden af stenen blev der også plantet et evighedsstræ. En tre meter høj vinter-eg, som på samme måde skal markere starten på projektet.

Skovrejsningsprojektet er en del af Kirkbis overordnede strategi om at tage ansvar for klimaaftryk og arbejde hen imod en mere bæredygtig fremtid.

Arealet er reolpløjet. For at begrænse sandflugt er der etableret dæksæd. Det er staude-rug, som er sået ud med 12 kilo pr. hektar. Ved plantestarten i april var kornet lige spiret. Det vil i løbet af kort tid udvikle sig til et grønt tæppe.

Direktør forventer mindre dramatik end frygtet

Juletræsdirektør er optimistisk efter møde med Vurderingsstyrelsen om nye ejendoms-kategoriseringer.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

- Jeg er fortrøstningsfuld. Jeg tror faktisk, at vores medlemmer bliver mindre hårdt ramt, end vi frygtede i første omgang.

Sådan lyder det fra Claus Jerram Christensen, der er direktør hos branche-foreningen Danske Juletræer.

Den positive vurdering kommer efter, at han for nyligt var til møde hos Vurderingsstyrelsen. Her blev der gjort opmærksom på branchens bekymringer i forhold til de nye ejendoms-kategoriseringer.

- Ved mødet påpegede vi det urimelige i, at juletræsdyrkning er blevet kategoriseret som en lavintensiv produktion på linje med almindelige landbrugsafgrøder. Det er naturligvis forkert. Juletræsdyrkning er højintensivt på linje med gartneri og frugtavl, siger han.

- Det var der god forståelse for - og generelt var de lydhøre overfor juletræsdyrkeres situation. Styrelsen gjorde opmærksom på, at ejendoms-kategoriseringerne fastlægges ud fra en samlet vurdering. Der bliver altså taget et overordnet blik på ejendommen, hvor en række forskellige parametre tæller med i den samlede vurdering, fortæller Claus Jerram Christensen.

Juletræsdyrkere har været usynlige

Direktøren forklarer, at Vurderingsstyrelsen har haft vanskeligt ved at spotte ejendomme med produktion af juletræer.

- Det skyldes, at vores medlemmer ikke får støtte af nogen art - og derfor ikke fremgår af centrale registre. Det eneste

Ifølge direktør Claus Jerram Christensen var der forståelse i Vurderingsstyrelsen for juletræsproducenternes situation.

synlige for styrelsens kategoriseringsværktøj er de hektar, hvor træerne står. Derfor har juletræsdyrkerne ofte været usynlige, når styrelsen har lavet deres vurdering. Det kan forklare, hvorfor nogle af vores medlemmer uberettiget er kommet i privatbolig-kategorien i stedet for landbrug, forklarer han.

Direktøren gør det klart, at selv med et lille antal hektar kan juletræsdyrkning være en intensiv produktion, som genererer betydelig omsætning.

- Det gælder ikke mindst de juletræsdyrkere, som sælger selvskovede træer direkte til danskerne. Her kan der være stor omsætning og en fornuftig bi-indtægt på selv ganske få hektar, siger Claus Jerram Christensen

Færre konsekvenser

Direktøren vurderer, at den massive om-tale, og det store fokus på problemerne har haft effekt.

- Styrelsen er blevet langt mere opmærksomme på juletræsbranchen og de mange timer, som dyrkerne bruger på arbejdet. Derudover har styrelsen konkret lempet kravene til overgangsordningen, hvor man beholder sit nuværende beskattingsgrundlag. Nu kan man købe og sælge jord, og man kan bygge om og bygge til, uden at man ryger ud af ordningen, siger han.

Derudover er der udsigt til, at det nok ikke nødvendigvis bliver så dyrt for ejerne som frygtet.

- Jeg har set nogle regneeksempler, hvor skattebetalingen stiger nogle få tusinde kroner årligt ved ændring til ejerbolig. Men det er slet ikke i det vanvittige niveau, som der var fremme tidligere, siger han.

- Man skal huske på, at selvom jord og ejendom skifter karakter til ejerbolig og beskattes efter højere takster, så sænker mange kommuner deres grundskyldsspro-mille i 2024 og frem, fortsætter han.

Han peger også på en mulig skattefordel.

- Det kan der være, hvis man har boet på en ejendom i mange år og har oparbejdet friværdi. Hvis man sælger som ejerbolig, vil hele friværdien være skattefri. Det er den ikke, hvis ejendommen er kategoriseret som landbrugsejendom, siger direktøren.

Hold øje med eBoks

Claus Jerram Christensen opfordrer ejerne til at holde øje med eBoks.

- Vi afventer nu, at Vurderingsstyrelsen får behandlet de mange indsigelser, der er sendt ind. Vi er selvfølgelig spændte på, hvordan afgørelserne falder ud, siger Claus Jerram Christensen.

Hvis man får afslag på sin indsigelse - og fortsat er uenig med vurderingsstyrelsen, bliver der åbnet op for seks ugers klagefrist i løbet af sommeren.

Danske juletræer er julebordets klimaduks

Isoleret set vil et konventionelt dyrket juletræ fjerne 0,6 kilo CO₂ fra atmosfæren. Men forbrugerens transport af træet har stor betydning for regnskabet, viser klimaanalyse.

Af Emil Dahl Nørgaard, skovfogedassistent, Skovdyrkerne Øerne

Danske juletræer er klimavenlige – og i mange tilfælde vil produktionen af et træ fjerne mere CO₂, end der bliver udledt. Det viser en livscyklus-analyse, fra brancheforeningen Danske Juletræer.

– Tallene viser, at et danskproduceret nordmannsgranjuletræ har fjernet 0,6 kilo

CO₂, når det står på salgsstedet i Europa. Inklusive alle input til dyrkning og transport til salgsstederne i Europa er juletræet således samlet set en klimagevinst, oplyser direktør Claus Jerram Christensen i magasinet Nåledrys.

Hvis forbrugeren henter et juletræ ved

salgsstederne og transporterer træet over en afstand på to gange 10 kilometer i en ny mindre benzinbil, svarer den samlede klimabelastning til 2,6 kilo CO₂.

– Den største klimabelastning sker altså ved forbrugerens transport til og fra salgsstedet. Hvis der ikke anvendes en bil, eller

Så meget belaster julens produkter

Danske juletræer er klimavenlige. I mange scenarier vil produktionen af et træ fjerne mere CO₂, end der udledes. Forbrugerens transport vægter højt i træets klimaregnskab.

hvis der anvendes en elbil, vil det ikke belaste klimaet at hente et træ inden for kort afstand fra forbrugerens bopæl, fremgår det af analysen.

Konventionelle træer belaster mindst

Dykker man mere ned i analysen fremgår det, at den laveste klimabelastning opnås ved konventionel dyrkning. Den dyrkningsform udleder 2,6 kilo CO₂-ækvivalenter pr. træ – vel at mærke inklusive forbrugerens transport i benzinbil.

Derefter følger den økologiske produktion med 2,9 kilo CO₂-ækvivalenter, hvor et højere dieselforbrug til mekanisk renholdelse er den primære årsag til den lidt højere belastning.

Potteproduktionen udleder 4,8 kilo CO₂-ækvivalenter, og står derfor for den højeste belastning. Det skyldes især vanding og en større emballagebelastning på grund af potte-emballagen. Derudover betyder det også noget, at pottetræerne er mindre og dermed har lavere CO₂-optag med deraf mindre fortrængning af fossilt brændsel ved afbrænding efter brug.

Komplicerede beregninger

Det er komplicerede beregninger, der ligger bag livscyklusanalyser eller vugge-til-grav-analyser, som det også kaldes.

Undersøgelsen har fokus på klimabelastningen af danskproducerede juletræer fra produktion og til bortskaffelse. Analysen undersøger klimabelastningen helt fra første step i produktionen til og med bortskaffelse af træet.

Alle processer bliver undersøgt – ikke bare fra produktionen, men der kigges også på energi med mere til udvinding af de råstoffer og materialer, som indgår i produktionen.

Det er altså CO₂-udledningen fra rå-

Emne	Mængde	Klimabelastning (kg CO ₂ e)
Flæskesteg, rå	1,5 kg	5,4
Kartofler, rå	1,0 kg	0,4
Rødkål, rå	0,8 kg	0,2
Rødvin	0,85 l	1,5
Sodavand	1 l	0,6
Kaffe, Malede bønner	0,5 l	1,6
Risalamande	0,6 kg	1,2
Cognac	0,01 l	0,1
Juletræ	18 kg	-0,6

Klimabelastning for udvalgte varer juleaften. Alle fødevarer er fra den store klimadatabase udarbejdet af Concito (<https://denstoreklimadatabase.dk>) alle tal er beregnet frem til supermarkedet.

materialer, materialer og produkter, der anvendes til produktion af juletræer, transport af råvarer og emballage, brug af sprøjtemidler, gødning og andre dyrkningsmæssige fornødenheder.

Derudover er der også inkluderet det mest sandsynlige bortskaffelsscenario for juletræet.

Naturtræer og plastictræer

Når det er interessant at se på juletræers klimabelastning skyldes det, at forbrugerne bliver mere og mere klimabevidste. Det gælder også juletræskunderne, som får mere fokus på bæredygtighed og klima.

Klimabevidstheden hos forbrugerne ses blandt andet ved, at nogle forbruger vælger at købe plastictræer af klimamæssige årsager.

Men ifølge en canadisk undersøgelse fra 2009 har et plastictræ en klimabelastning på 48,3 kilo CO₂-ækvivalenter og en gennemsnitlig levealder på seks år.

Det betyder en belastning på 8,1 kilo CO₂-ækvivalenter om året. Det skal sammenlignes med det danske naturtræ, som inklusiv forbrugerens transport-belastning udleder 2,6 kilo CO₂ om året.

Ifølge den undersøgelse skal man altså beholde et plastictræ i 21 år, før det er lige så klimavenligt som et naturtræ.

Juletræets klimabelastning i forhold til andre varer i julen

Sammenligner man juletræets klimabe-

lastning med andre varer i julen bliver det tydeligt, at juletræet udgør en lille del af den samlede CO₂-udledning for julen.

For en typisk kernefamilie på fire bidrager julemiddagen (uden forbrugerens transport) samlet set med 11,4 kilo CO₂-ækvivalenter uden juletræet. Bemærk at råvarerne ikke er tilberedt. Regnes juletræet med, så reduceres den samlede udledning til 10,8 kilo CO₂-ækvivalenter.

Mange af de andre produkter, der købes og bruges i julen, har altså større klimabelastning. Især julegaverne må antages at have en høj klimabelastning. Se illustrationen.

Danske Juletræer har gennemført undersøgelsen med støtte fra Danske Planteskoler gennem Promilleafgiftsfonden for frugtavlen og gartnerbruget.

Kilder:

- Artiklen 'Areal med juletræer og klippegrønt - Vidste du' publiceret på www.christmastree.dk
- Artiklen 'Danmarks landbrugsareal er stort internationalt set', publiceret på dst.dk
- Artiklen 'Comparative Life Cycle Assessment (LCA) of Artificial vs Natural Christmas Tree'. Kan hentes online: <https://ellipsos.ca/lca-christmas-tree-natural-vs-artificial/>
- Magasinet Naledrys. Medlemsblad for brancheforeningen Danske Juletræer

Bofællesskabet Kløverbakken er præmieret som 'Årets Bæredygtige Træbyggeri'.

Bofællesskab vinder pris for træbyggeri

Et østjysk bofællesskab vinder pris som det bedste bæredygtige træbyggeri.

Bofællesskabet Kløverbakken i Odder har vundet prisen 'Årets Bæredygtige Træbyggeri'.

Det skete for nyligt på trækonferencen Build in Wood i København.

- Bofællesskabet Kløverbakken er et utrolig fascinerende projekt. Aktørerne bag projektet har nemlig i fællesskab formået at opføre en lille landsby i samarbejde med de fremtidige beboere, der har haft stor indflydelse på materialevalg, udformning og beplantning.

- Resultatet er 58 boliger opført i træ og med en væsentligt mindre størrelse end landsgennemsnittet, hvilket også sparer CO₂ pr. beboer. Beboerne har adgang til sociale mødesteder i form af fælleshus og et orangeri. Beplantningen består af stedhørende arter for at fremme den lokale biodiversitet, lyder det fra sekretariatsleder i Træ i Byggeriet, Lauritz Rasmussen.

Holistisk tilgang

Projektet bliver fremhævet for en holistisk tilgang, hvor beboerne har taget del i et byggeri med CO₂-besparende valg.

- Byggeriet er opført i fællesskab mellem bygherre, tegnestue og beboere med fokus på miljø og brugerind-

flydelse. Vi håber, at vi i 2023 kommer til at se mange flere lignende projekter, hvor slutbrugerne har taget ejerskab over de CO₂-besparende tiltag, siger Lauritz Rasmussen.

Det er Thybo Ejendomsudvikling, der er bygherre og entreprenør på projektet, mens Tegnestuen Arken har fungeret som arkitekt og rådgivende ingeniør.

Spændende opløb

I opløbet var der i alt tre finalister, som udover Bofællesskabet Kløverbakken også var Børnehuset Sejs-Svejbæk i Silkeborg og demonstrationsprojektet Living Places i København.

Foreningen Træ i Byggeriet lancerede sidste år prisen "Årets Bæredygtige Træbyggeri", som uddeles en gang årligt. Formålet er at hylde bemærkelsesværdige træbyggerier, som har lavt CO₂-aftryk og særligt fokus på bæredygtighed.

Udover Lauritz Rasmussen består dommerkomitéen af formand i Træ i Byggeriet, Martin Tholstrup, næstformand i Træ i Byggeriet, Martin L. Petersen, direktør i Træinformation, arkitekt Mikael Koch, og head of sustainability i C.F. Møller, Rob Marsh.

jma

Træbyggerier viser stort klimapotential

I byggeriet kommer der mere og mere fokus på klimapåvirkningen fra materialer.

Biobaserede materialer, særligt træ, bliver i højere grad fremhævet som et materiale, der bidrager til at sænke klimapåvirkningen sammenlignet med traditionel praksis.

En ny rapport om træbyggeri, udarbejdet af Build, Aalborg Universitet, undersøger det klimamæssige potentiale for biobaserede materialer i byggeriet. Rapporten undersøger 45 træbyggers klimapåvirkning sammen med de praktiske udfordringer, der kan være ved at bruge træ i byggeriet. Det skriver Build i en pressemeddelelse.

- Træ har en række fantastiske egenskaber og kan i mange tilfælde bidrage til reducerede klimapåvirkninger fra byggeriet. Men det kommer meget an på, hvilke strategier, der er lagt for anvendelsen af træ. Og så er det selvfølgelig helt afgørende at træet kommer fra bæredygtigt skovbrug, hvor der også tages hensyn til biodiversiteten og bevarelse af kulstoflagrene i skovene, siger Camilla Ernst Andersen, hovedforfatter på rapporten og Ph.d.-studerende ved BUILD på Aalborg Universitet.

41 ud af 45 cases overholder krav

Biobaserede materialer som træ adskiller sig fra de konventionelle materialer ved evnen til at lagre CO₂. Det betyder, at byggebranchen i stigende grad forsøger at inkorporere træ i bygningsdesignet netop på grund af det mulige potentiale for at reducere klimapåvirkninger.

Rapporten kigger nærmere på byggerier, som spænder fra tolv og ned til tre kilo CO₂ pr. kvadratmeter. 41 ud af 45 cases ligger under CO₂-kravene i Bygningsreglementet på 12 kilo CO₂-ækvivalent pr. kvadratmeter pr. år, som gælder for bygninger over 1000 kvadratmeter.

- Det er afgørende, at vi deler erfaringerne. Gode som dårlige. Jo flere projekter, vi får kortlagt og opsamler erfaringer fra, jo bedre, siger Stig Hessellund, projektchef i Realdania.

Publikationen er støttet af Realdania og Villum Fonden.

Skovstatistikken giver blandt andet et årligt indblik i artsfordelingen i skovene.

Skovstatistikken sikrer faktisk viden om de danske skove

Den danske skovstatistik indeholder faktuelle oplysninger om tilstanden af danske skove. Den viden er uundværlig i en tid, hvor debatter om skov, biodiversitet og klima har tendens til at løbe løbsk på sociale medier.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Skovarealet i Danmark er i fremgang. Der kommer flere habitater, mere dødt ved – og den stående vedmasse bliver større og større.

Det dokumenterer den årlige skov-

statistik fra Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, Københavns universitet.

– Det er netop sådan nogle udviklinger, vi dokumenterer med skovstatistikken. Det er den eneste undersøgelse som vi-

denskabeligt viser tilstanden bredt i de danske skove – og tallene fortæller en markant anderledes historie, end man ofte hører i offentlige debatter, siger seniorforsker Thomas Nord-Larsen.

○ Han har siden 2008 været en del af holdet bag statistikken, som han mener er et vigtigt holdepunkt, når det gælder viden om de danske skove.

- Man skal ikke have fulgt mange debatter på sociale medier, før man kan få det indtryk, at danske skove forarmes i en helt vanvittig grad. Men den påstand tilbageviser tallene fra skovstatistikken. Derfor er det enormt vigtigt, at vi fortsat holder fast i den videnskabelige undersøgelse af skovenes tilstand, siger Thomas Nord-Larsen.

Årlige tal siden år 2006

Andre nordeuropæiske lande har udarbejdet skovstatistikker på baggrund af egentlige målinger i over 100 år. I Danmark går historien kun tilbage til år 2002, hvor det første spadestik til en dansk stikprøvebaseret skovstatistik blev taget.

- Med til historien hører, at der fra 1881 og frem til år 2000 blev udarbejdet statistik om de danske skove. Skovstatistikken blev fra 1907 baseret på spørgeskemaer til skovejere udsendt fra Danmarks Statistik.

Men man ønsker en stikprøvebaseret statistik, hvor vi kan få videnskabeligt veldokumenterede og langt mere nuancerede svar om skovenes tilstand, siger Thomas Nord-Larsen.

Han begyndte selv arbejdet med statistikken i 2008.

- Faktisk var det daværende forskningschef Vivian Kvist Johannsen, der kom og sagde, at hun havde en opgave til mig - og at hun ville bede mig om at overtage opgaven med at følge dataindsamling og publikationer fra skovstatistikken, lyder det.

- Selvom det er mere matematik og statistik end egentlig forskning, så er det både spændende og vigtigt at få indsamlet og publiceret dataene, siger Thomas Nord-Larsen og tilføjer at de data, der indsamles, efterfølgende indgår i ny forskning.

Flere tusinde måleflader

Skovstatistikken udarbejdes hvert år af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning. Den beskriver udførligt, hvordan de danske skove har udviklet sig i løbet af året.

Thomas Nord-Larsen forklarer, at skovstatistikens tal bliver beregnet ud fra flere tusinde måleflader tilfældigt udlagt over hele landet.

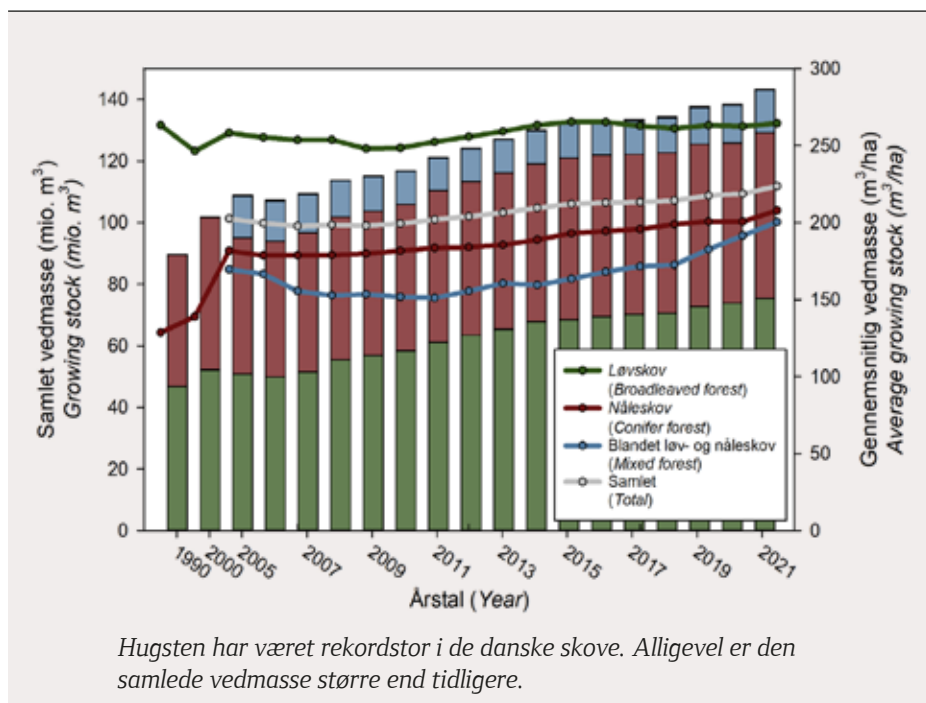
- Når målefladerne udlagt i skov er fundet, sender vi breve ud til skovejerne for at orientere om, at vi kommer på besøg. Brevene sendes ud i foråret. Hen over sommer og efterår kører vi ud og udfører undersøgelserne i skovene. Vi har et team på 8-10 personer, som arbejder med den opgave, siger Thomas Nord-Larsen.

Når fladerne er undersøgt, kan avancerede matematiske beregninger overføre resultaterne til et retvisende billede af tilstanden af skovene i hele landet.

Alle skovejere holdes anonyme

Ifølge Thomas Nord-Larsen er det vigtigt, at prøvefladerne er anonyme.

- Skovejerne skal ikke bekymre sig over at få besøg af os. Vi gør et stort nummer ud af at holde måleflader og ejere anonyme. Anonymiteten er også med til at sikre, at Dansk Skovforening støtter op om vores arbejde med skovstatistik-

Største hugst i statistikens historie

Tal fra Danmarks Statistik fra 2021 viser, at hugsten i danske skove har været rekordstor.

Den samlede hugst er opgjort til 4,2 millioner kubikmeter, hvoraf 66 procent er nåletræ og 34 procent er løvtræ.

Det er den største hugst registreret indtil nu. Selvom hugsten har været høj, så er vedmassen og kulstoflageret i skoven øget.

Af den samlede hugstmængde er 38 procent udnyttet til gavntræ. 62 pro-

Thomas Nord-Larsen er ansvarlig for den danske skovstatistik, der udgives årligt. Han mener, at statistikens faktuelle oplysninger er vigtigere end nogensinde før.

ken, siger Thomas Nord-Larsen.

Dataene kan dog godt blive brugt til anden forskning.

- Hvis vi deler vores data med andre forskere, så stiller vi strikse krav til, hvordan dataene må bruges. Vi sikrer os, at data slettes igen efterfølgende, lyder det.

Masser af nyttige informationer

Skovstatistikken undersøger en lang række forhold som for eksempel artsfordeling, hugst, skovareal, vedmasse, hjemmehørende arter, dødt ved og meget mere.

- Med tallene kan vi for eksempel dokumentere, at arealet bevokset med

hjemmehørende træarter bliver større. Der bliver også en større andel af flere-etagerede bevoksninger og mindre plantage, lyder det.

- Vi kan også vise, at det er faktisk forkert, at biomasse til opvarmning støvsuger skovene for dødt ved. Der har faktisk været en stigning i mængden af dødt ved på omkring en fordobling i de danske skove siden 2002, fortsætter forskeren.

For Thomas Nord-Larsen er det mere vigtigt end nogensinde før, at faktuelle oplysninger om skovene bliver undersøgt og formidlet.

- Vi lever i en tid, hvor mange mennesker danner deres mening ud fra følelser og indtryk – og knap så meget ud fra fakta. Derfor er det vigtigt, at vi debatterer sagligt og korrekt – og skovstatistikken er et uundværligt værktøj til at få fakta på plads, siger han.

Skovstatistikken udarbejdes af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning for Miljøstyrelsen.

Skovstatistikken er gratis og kan frem søges og læses på www.ign.ku.dk

cent er blevet anvendt til energi i form af brænde eller flis.

Stigende skovareal

I den nyeste udgave af skovstatistikken kan man også se, at det danske skovareal er opgjort til 640.835 hektar. Det svarer til 14,9 procent af Danmarks samlede areal. Det er en stigning på cirka 8.000 hektar siden 2020. Stigningen er behæftet med statistisk usikkerhed.

Løvskov udgør 44 procent af skovarealet, nåleskov 35 procent, mens en mindre del på 11 procent er dækket af blandede løv- og nåleskovsbevoksninger. Juletræer og arealer med pyntegrønt optager seks procent af skovarealet.

Om skovstatistikken

- Publikationer baseret på den danske skovstatistik er blevet udarbejdet årligt siden år 2006. De udarbejdes af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning, KU.
- Skovstatistikken undersøger en lang række forhold som for eksempel artsfordeling, hugst, skovareal, vedmasse, hjemmehørende arter, dødt ved og meget mere.
- Siden 2008 har seniorforsker Thomas Nord-Larsen fra IGN, ved Københavns Universitet været en del af holdet bag skovstatistikken.
- Skovstatistikens tal bliver beregnet ud fra flere hundrede måleflader i tilfældigt udvalgte skove over hele landet.
- Skovstatistikken er bygget op om omkring seks europæiske kriterier for bæredygtig skovforvaltning. Det er Skovressourcer og kulstof, Skovsundhed, Skovens produktive funktioner, Biodiversitet, Skovbrugets beskyttende funktioner og endelig Socioøkonomiske funktioner og betingelser.
- Skovstatistikken udarbejdes af Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning. Arbejdet udføres for Miljøstyrelsen/Miljøministeriet.

Listen med publikationer kan findes her:

- <https://ign.ku.dk/samarbejde-med-ign/forskningsbaseret-raadgivning/skovovervaagning/danmarks-skovstatistik/>

Landbrugsreform kan give mere liv til din ejendom

Ny brakordning rummer nye muligheder for etablering af natur. Skovdyrkerne Øerne kan hjælpe med råd og inspiration.

I begyndelsen af 2023 trådte den nye landbrugsreform i kraft, og en af de regler, der har været hidtil størst opmærksomhed omkring fra både landmænd, politikere og miljøorganisationer, er kravet

om braklægning af mindst fire procent af de såkaldte ikke-produktive arealer

Trods kritik fra dele af landbruget, giver de nye regler ikke desto mindre nu mulighed for at lave beplantninger på

disse brakarealer og stadig opfylde kravet om de fire procent braklægning. Hvor beplantninger som eksempelvis småbiotoper, remiser eller mindre skovområder tidligere ville være blevet trukket ud af det

Småbiotoper, remiser eller mindre skovområder kan nu tælle med i det samlede brakareal.

- Det giver en oplagt mulighed for at få mere natur ind i arealerne, hvilket blandt andet er brugbart, hvis man ønsker at etablere eller udbygge mulighederne for jagt. En helt bar mark er kun interessant for meget få dyrearter, så når du laver en beplantning med eksempelvis krat, træer eller remiser, kan du tiltrække flere dyr og dermed øge jagten, fortæller Bjarke Thomsen. Han peger også på, at skovdyrkere i mindre omfang vil kunne etablere småbiotoper og kalde dem brak. Noget, der ikke har været muligt før den nye landbrugsreform trådte i kraft.

Rig mulighed for støtte

Selvom landbrugsreformen er specifik i forhold til de typer af beplantninger, der nu tæller med i brakordningen (småbiotoper, markbræmmer, markkrat etc.), er det ikke nærmere beskrevet, hvilke typer

træer man kan plante, og hvilke man ikke må plante.

Der er med andre ord mere eller mindre frit spil, siger Bjarke Thomsen. Ønsker du som jordejer at etablere eksempelvis skovarealer, småbiotoper eller remiser på dine brakarealer, er der dog nogle krav til, hvordan du skal renholde det, ligesom der også fra myndighedernes side er særlige krav til, hvad du må og ikke må i forhold til dit brakareal. Derfor opfordrer Bjarke Thomsen til, at man kontakter Skovdyrkerne for hjælp og inspiration til at etablere mere natur på ejendommens brakarealer.

- Vores ekspertise ligger i at hjælpe med at skitsere en plan ud fra dine ønsker. Vi kan lave en plan, der er både håndgribelig og forståelig. Som ekspert i skovrejsning vil jeg kunne give præcise vejledninger om, hvilke typer der vil ➔

samlede brakareal, vil de altså nu tælle med i arealet. Noget, der ifølge skovrejsning- og landskabskonsulent hos Skovdyrkerne Øerne, Bjarke Thomsen, vil have flere fordele for jordejere.

Der er specifikke krav til bl.a. renhold på brakarealerne. Derfor er det en god idé at få en snak med sin skovfoged.

Det er ikke beskrevet i reformen hvilke plantearter, der må plantes i de nye biotoper i brakordningen.

☞ være perfekte for din ejendom, hvis du eksempelvis ønsker at etablere skov i dine brakarealer. Jeg kan lave en plan i forhold til de relevante tilskudsordninger, der ville være passende for dig, og afslutningsvis sende planen til din egen landbrugsrådgiver, som kan stå for rådgivningen i forhold til kravene til braklægningen, fortæller Bjarke Thomsen.

I takt med, at landbrugsreformen har givet større fleksibilitet hvad angår braklægning, håber Bjarke Thomsen, at flere vil vælge at lave beplantning i deres brakarealer. Ikke mindst fordi der også kan være en økonomisk gevinst.

- Der kommer flere tilskudsmuligheder. Hvis folk har større markarealer og gerne vil etablere skov, kan man få ret mange penge i tilskud. Der er et øget fokus på biodiversitet og binding af CO₂, og hvis du som mindre jordejer eller landmand er interesseret i at lave skov, så er der flere muligheder end nogensinde for at få forskellige tilskud til dette.

Bjarke Thomsen er skovrejsning- og landskabskonsulent hos Skovdyrkerne Øerne